

ด่วนที่สุด

ที่ สน ๐๐๑๔.๑/ว

๒๕๖๓

ศากาภรณ์จังหวัดสกลนคร
ถนนศุนย์ราชการ สน ๔๗๐๐๐

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางปฏิบัติองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๒.๑/ว ๗๗๗๐ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แนวทางปฏิบัติองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย จำนวน ๑ ชุด
ว่าด้วยการจัดทำแผนฯ (ดาวน์โหลด QR Code)

๒. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๑๐.๓/ว ๑๙๗๕ จำนวน ๑ ชุด
ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๓

๓. แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน จำนวน ๑ ชุด

๔. แบบประเมินแผนพัฒนาหมู่บ้าน จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดสกลนครได้รับแจ้งจากการปกครองว่า กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวง)
ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสาน
แผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยให้สำนักงานจังหวัด ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงาน
พัฒนาชุมชนจังหวัด และสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัดทำแผน
และประสานแผนพัฒนาพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้นไป (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑)

จังหวัดสกลนครพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การขับเคลื่อนการเขื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนา
ในระดับพื้นที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอ
และตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และเกิดสัมฤทธิผล จึงขอให้อำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งหมู่บ้านทราบถึงการกำหนดปฏิทินและแนวทางปฏิบัติในการเขื่อมโยงและบูรณาการ
แผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

- แผนชุมชน/แผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระหว่าง เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
- แผนพัฒนาท้องถิ่น	ระหว่าง เดือน มีนาคม - เมษายน ๒๕๖๓
- แผนชุมชนระดับตำบล	ระหว่าง เดือน มีนาคม - เมษายน ๒๕๖๓
- แผนพัฒนาอำเภอ	ระหว่าง เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๖๓
- แผนพัฒนาจังหวัด	ระหว่าง เดือน กรกฎาคม - ตุลาคม ๒๕๖๓

/๒. ให้หมู่บ้าน...

๒. ให้หมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นองค์กรหลักในการจัดทำแผนพัฒนา โดยให้ที่ทำการปกครองอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สนับสนุนภารกิจ เช่น การเป็นวิทยากรฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการหมู่บ้าน การสนับสนุนข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล จปธ. และ กชช. ๒ ค. และการจัดทำเวทีประชาคม เป็นต้น

๓. การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาวันที่เหมาะสม ใน การจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และรายงานให้นายอำเภอรับทราบวัน ในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอ เพื่ออำเภอแจ้งให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่ เข้าร่วมเวทีประชาคมด้วย โดยขั้นตอนการดำเนินการจัดทำเวทีประชาคม ให้ดำเนินการตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๓)

๔. ให้หมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของประชาชน ในพื้นที่ โดยเมื่อดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดส่งให้ประธานคณะกรรมการบริหารงาน ตำบลแบบบูรณาการ (ประธาน ก.บ.ต.) ณ ที่ทำการปกครองอำเภอ และส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รับผิดชอบ ภายใต้เงื่อนไข กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๕. มอบหมายให้ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ประสานงาน กำกับ ดูแลการกำหนดวันเวลา และสถานที่จัดประชาคมร่วมกันของหมู่บ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้ง ประสานให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่ เข้าร่วมเวทีประชาคมด้วย เพื่อร่วบรวม วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของประชาชน โดยให้นำข้อมูลจากเวทีประชาคมหมู่บ้าน ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปธ.) และข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. ๒ ค.) มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน พร้อมทั้ง จัดลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ ตามรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จ ภายในเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๖. ให้อำเภอตรวจสอบความสมบูรณ์ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยประเมินความสมบูรณ์ของแผนฯ ตามแบบที่กำหนด (สิ่งที่ส่งมาด้วย ๔) และส่งให้จังหวัดสกลนคร (ที่ทำการปกครองจังหวัดสกลนคร) ทราบ ภายในวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๓

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิสิษฐ์ แร่ทอง)

ปลัดจังหวัดสกลนคร ปฏิบัตริราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

ที่ทำการปกครองจังหวัด
กลุ่มงานปกครอง
โทร ๐๔๑ - ๗๑๑๔๑๑

แนวทางปฏิบัติ

รองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย
ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่
ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒

กระทรวงมหาดไทย

๐ ๒๔๒๑ ๙๗๐๐

www.pad.moi.co.th

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๑๐.๓ /ว๑๖๗

☒ ป.ค. (7)
☐ ฝ.กม. ()
☐ ก. ()
☐ ร.ร. ()

พิมพ์สำนักงานอธิการบดี
เลขที่ 219
วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๓
เวลา...

กรมการปกครอง
ถนนอักษรภาษาคั่ง กทม. ๑๐๒๐๐

๒๗ มกราคม ๒๕๖๓

เรื่อง แนวทางปฏิบัติองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

ข้อสังสั� ๑. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๑๐.๓/ว๑๖๗๑๒ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๖๒

๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๒.๑/ว๗๓๗๐ ลงวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๖๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน
๒. แบบประเมินแผนพัฒนาหมู่บ้าน

จำนวน ๑ ชุด
จำนวน ๑ ชุด

ตามที่กระทรวงมหาดไทย แจ้งให้จังหวัดดำเนินการตามคู่มือแนวทางปฏิบัติองรับการดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นต้นไป นั้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การขับเคลื่อนการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดสัมฤทธิผล จึงขอให้จังหวัดส่งการอำเภอดำเนินการ ดังนี้

๑. แจ้งหมู่บ้านทราบถึงการกำหนดปฏิทินและแนวทางปฏิบัติในการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

-แผนที่หมู่บ้าน/แผนพัฒนาหมู่บ้าน	ระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
-แผนพัฒนาท้องถิ่น	ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๖๓
-แผนที่หมู่บ้านระดับตำบล	ระหว่างเดือนมีนาคม - เมษายน ๒๕๖๓
-แผนพัฒนาอำเภอ	ระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๖๓
-แผนพัฒนาจังหวัด	ระหว่างเดือนกรกฎาคม - ตุลาคม ๒๕๖๓

๒. ให้หมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง (อพป.) เป็นองค์กรหลักในการจัดทำแผนพัฒนา โดยให้ที่ทำการปกครองอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสนับสนุนภารกิจ เช่น การเป็นวิทยากรฝึกอบรมเพิ่มศักยภาพคณะกรรมการหมู่บ้าน การสนับสนุนข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. และ กชช.๒๔. และการจัดทำเวทีประชาคม เป็นต้น

๓. การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการหมู่บ้านพิจารณาวันที่เหมำสม ในการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้าน และรายงานให้นายอำเภอรับทราบวันในการจัดทำเวทีประชาคมหมู่บ้านตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านเสนอ เพื่ออำเภอแจ้งให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินการในพื้นที่เข้าร่วมเวทีประชาคมด้วย โดยขั้นตอนการดำเนินการจัดทำเวทีประชาคมให้ดำเนินการตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

/๔. ให้หมู่บ้าน...

๔. ให้หมู่บ้านโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนา และป้องกันตนเอง (อพป.) ดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ โดยเมื่อดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดส่งให้ประธานคณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ประธาน ก.บ.ต.) ณ ที่ทำการปักครองอำเภอ และส่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่รับผิดชอบภายใต้เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๕. มอบหมายปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ประสานงานกำกับดูแลการกำหนด วันเวลา และสถานที่จัดประชุมร่วมกันของหมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งประสานให้ ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในพื้นที่เข้าร่วมที่ประชุมด้วย เพื่อร่วบรวม วิเคราะห์ ปัญหาความต้องการ ของประชาชน โดยให้นำข้อมูลจากเวทีประชุมหมู่บ้าน ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐาน ระดับหมู่บ้าน (กชช.๒ค.) มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญ ของแผนงาน/โครงการตามรูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และดำเนินการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้แล้วเสร็จภายในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

๖. ให้อำเภอตรวจสอบความสมบูรณ์ของแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยประเมินความสมบูรณ์ของแผนฯ ตามแบบที่กรรมการปักครองกำหนด และรายงานให้กรรมการปักครองทราบ ภายในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓ รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธนากร ใจจริง)
อธิบดีกรมการปักครอง

สำนักบริหารการปักครองท้องที่
ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่
โทร ๐-๒๖๒๖๙-๘๓๐๖-๑๔ ต่อ ๕๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๖๙-๘๓๐๒

แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

๑. เหตุผลที่กรมการหมู่บ้านต้องจัดทำแผนและบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน

เดิมที่การจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนในระดับหมู่บ้านนั้น อาจกล่าวได้ว่าภาครัฐจะเป็นผู้ริเริ่มและดำเนินการทั้งหมด ส่วนประชาชนในระดับหมู่บ้านซึ่งเป็นราษฎรที่สำคัญของประเทศ และเป็นผู้ที่ประสบปัญหาจะมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๙ กำหนดให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ ประกอบกับ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๓/๑ กำหนดให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

นั่นหมายความว่า นับตั้งแต่ปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมา จังหวัดสามารถขอจัดตั้งบประมาณเพื่อนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดได้ โดยการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดที่ครอบคลุมทุกมิติและแผนของจังหวัดจะต้อง

(๑) มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ นโยบายของรัฐบาล และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งศักยภาพของประชาชน ความพร้อมของภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด

(๒) ประสานและสร้างการมีส่วนร่วม พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดเพื่อให้เกิดความเห็นพ้องต้องกันในยุทธศาสตร์ของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และร่วมรับผิดชอบต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

(๓) บูรณาการตั้งแต่กระบวนการวางแผน กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ การบริหารตามแผน และยุทธศาสตร์ รวมไปถึงการบูรณาการระหว่างแผนงานและแผนงบประมาณ การบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคท้องถิ่น และภาครัฐกับภาคธุรกิจเอกชน

การที่จังหวัดจะทราบข้อมูลปัญหา ความต้องการและศักยภาพของประชาชนภายในจังหวัดได้ต้องอาศัยกลไกในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นผู้สะท้อนข้อมูลดังกล่าวให้จังหวัดในรูปของแผนงาน/โครงการ

ดังนั้น ก่อนจะได้มำชื่อแผนงาน/โครงการที่เป็นความต้องการของหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้านจะต้องมีการสำรวจข้อมูลของตนเอง ครัวเรือน และหมู่บ้านก่อน เมื่อทราบข้อมูลทั้งหมด แล้วก็จะต้องนำมารวบเคราะห์ สังเคราะห์ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาแล้วทำเป็น “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” ซึ่งก្នុងหมายกำหนดให้ กม. เป็นกลไกหลักในการบูรณาการจัดทำแผนฯ ในหมู่บ้าน เพราะผู้ที่เป็น กม. คือ คนของหมู่บ้านที่รู้ข้อมูล รู้ปัญหา รู้ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านดีกว่าคนอื่นที่อยู่นอกหมู่บ้าน

๒. ปัญหาของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในปัจจุบัน

จากการที่ พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๕๗ กำหนดให้ กม. มีหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน และบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน นับจนถึงปัจจุบัน (ปี ๒๕๖๒) เป็นเวลาสิบกว่าปีแล้ว ที่หมู่บ้านได้จัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านขึ้นมา อย่างไรก็ตามการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในหลายพื้นที่ยังไม่อาจประสบความสำเร็จอันเกิดมาจากปัญหาหลายประการ ดังนี้

๑.

/๑) ด้านความเข้าใจ...

๑) ด้านความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

พบว่าหมู่บ้านจำนวนมากยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยเข้าใจว่า การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นการจัดทำโครงการเพื่อของบประมาณเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว แผนพัฒนาหมู่บ้านมีจุดประสงค์เพื่อให้หมู่บ้านได้รับรวมข้อมูลที่สำคัญของหมู่บ้าน และนำข้อมูลนั้นไป วิเคราะห์สภาพความเป็นจริง เพื่อนำไปสู่การจัดการปัญหา หรือพัฒนาจุดแข็งของหมู่บ้าน ผ่านโครงการที่ใช้ งบประมาณและไม่ใช้งบประมาณ ตลอดจนกำหนดกิจกรรมของหมู่บ้านในรอบปี

๒) ด้านความทับซ้อนของแผนงานต่างๆ

ในพื้นที่บางหมู่บ้านได้มีหน่วยงานเข้าไปส่งเสริมให้หมู่บ้านจัดทำแผนชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน (พช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) ในพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (รกส.) ศูนย์การศึกษาอุ่นเรียน (กศน.) เครือข่ายแผนแม่บทชุมชนพึ่งตนเอง ๕ ภาค เป็นต้น จึงทำให้หมู่บ้านนั้นฯ มีแผนพัฒนามากกว่า ๑ แผน ซึ่งแผนพัฒนาส่วนใหญ่อาจเป็นการทำภารกิจที่ซ้ำซ้อนกันและขาดการเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน และอาจทำให้ ประชาชนในหมู่บ้านเกิดความสับสนในการใช้แผนฯ เนื่องจากขาดความแนใจว่าจะต้องดำเนินการตาม แผนพัฒนาฉบับใด

๓) ด้านองค์ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

แผนพัฒนาหมู่บ้านจำนวนมากที่จัดทำขึ้นโดยขาดความรู้ความเข้าใจในเครื่องมือพื้นฐาน ในการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของหมู่บ้าน เนื่องจากการจัดทำแผนฯ นั้นต้องอาศัยองค์ความรู้ ซึ่งหมู่บ้าน จำนวนมากยังขาดบุคลากรในการดำเนินการดังกล่าว อีกทั้งขาดที่ปรึกษาในระดับพื้นที่ที่สามารถให้ ความช่วยเหลือในเรื่องแผนฯ โดยเฉพาะได้ อีกทั้งบางพื้นที่ไม่เข้าใจในเรื่องการจัดทำรูปเล่มแผนฯ พื้นฐาน โดยไม่ทราบว่าจะเรียงลำดับ และใส่ข้อมูลต่างๆ อย่างไร

๔) ด้านการเชื่อมโยงของแผนพัฒนา

พบว่าการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในระดับพื้นที่ ไม่ได้มีการเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น เช่น การนำเสนอปัญหา โครงการ/กิจกรรม ความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน เป็นภูมิบดี ซึ่งส่งผลอย่างยิ่ง ต่อแรงจูงใจในการจัดทำแผนพัฒนาและการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องจากเมื่อดำเนินการ จัดทำแผนแล้วแต่เมืองก็นำไปใช้จริงได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๕) ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในบางพื้นที่เป็นการจัดทำแผนฯ โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในหมู่บ้าน เป็นเพียงงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ยิ่งไปกว่านั้นในบางพื้นที่ยังขาดการมีส่วนร่วม และสนับสนุนของส่วนราชการที่จะต้องเข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำแผนพัฒนาทั้งกระบวนการ ซึ่งส่งผลอย่าง ยิ่งต่อคุณภาพของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

จากปัญหาในการจัดทำแผนพัฒนาและการนำเสนอปัญหาไปสู่การปฏิบัติ กระทรวงมหาดไทย จึงได้ออก ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีจุดประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๓. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนฯ (One Plan)

นอกจากปัญหาในระดับพื้นที่ในการจัดทำแผนพัฒนาและประสานแผนพัฒนาแล้ว ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนฯ มีวัตถุประสงค์ สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) ปรับปรุงกลไกการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ ให้เกิดประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกพื้นที่

(๒) ยกระดับคุณภาพแผนในระดับพื้นที่ให้มีลักษณะเป็นแผนเดียว One Plan

(๓) กำหนดแนวทางการสนับสนุน ควบคุม และกำกับติดตามการจัดทำและประสานแผนพัฒนาในระดับพื้นที่

๓.๑ ความสำคัญของระเบียบ มท. ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนฯ ในแต่ละหมวด

ระเบียบ ๘ ฯ ได้แบ่งออกเป็น ๖ หมวด ซึ่งแต่ละหมวดมีเนื้อหาสาระและความสำคัญแตกต่างกัน ดังนี้ เราควรจะเข้าใจถึงภาพรวมว่าแต่ละหมวดนั้นกล่าวถึงเรื่องใดไว้บ้าง ก่อนที่จะศึกษาถึงรายละเอียด

หมวดที่ ๑ การจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน กล่าวถึง การจัดทำและประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน การจัดทำเวทีประชาคมหมู่บ้านและชุมชน การขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนชุมชน

หมวดที่ ๒ การจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาตำบล กล่าวถึง การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำและประสานแผนพัฒนาตำบล และมีการทบทวนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลทุกปีเพื่อให้ข้อมูลปัญหาความต้องการระดับตำบลเป็นปัจจุบัน

หมวดที่ ๓ แผนพัฒนาอำเภอ กล่าวถึง การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) เพื่อรับผิดชอบในการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาในระดับอำเภอ ตลอดจนการนำแผนงาน/โครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประสาน มาประกอบการจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ

หมวดที่ ๔ การบูรณาการและประสานแผนฯ กล่าวถึง หลักการบูรณาการและประสานแผนในระดับพื้นที่ ว่าควรประกอบไปด้วยอย่างไรบ้าง เช่น การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การรวบรวมและจัดระดับความสำคัญของปัญหา ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ผ่านการจัดทำแผนฯหมู่บ้าน แผนฯท้องถิ่น แผนฯตำบล และแผนฯอำเภอ รวมทั้งการบูรณาการการบริหารงบประมาณ

หมวดที่ ๕ การสนับสนุนการดำเนินการ กล่าวถึง การสนับสนุนการดำเนินงาน งบประมาณ รวมทั้ง กำหนดให้จังหวัด ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พิจารณาดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในแผนพัฒนาอำเภอ แผนความต้องการระดับอำเภอ แผนงานโครงการระดับตำบล และแผนงานโครงการระดับหมู่บ้านและชุมชน ไปประกอบการจัดตั้งคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีตามอำนาจหน้าที่ และตามความเหมาะสม

หมวดที่ ๖ การกำกับและติดตาม กล่าวถึง อำนาจหน้าที่ของนายอำเภอในการติดตามและให้คำแนะนำในการประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน แผนชุมชน แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาท้องถิ่น และแผนพัฒนาอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจหน้าที่กำกับและติดตามพร้อมให้คำแนะนำกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาในระดับพื้นที่ อีกทั้ง ผู้ว่าราชการจังหวัดและนายอำเภอ กำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับจังหวัด

๓.๒ ระดับของแผนพัฒนาและผู้รับผิดชอบ

ในระเบียน มท. ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาฯ ได้กำหนดแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกัน ดังนี้

(๑) แผนพัฒนาหมู่บ้าน/แผนพัฒนาชุมชน ในกรณีที่เป็นหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีจำนวนผู้อยู่บ้านให้คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยให้เรียกว่า “แผนพัฒนาหมู่บ้าน” แต่หากหมู่บ้านใดไม่ได้มีจำนวน ผู้อยู่บ้าน แล้วอันเกิดจากการยกฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จาก อปท. หรือเทศบาลตำบล เป็นเทศบาลเมืองหรือเทศบาลนคร ให้คณะกรรมการชุมชนที่จัดตั้งโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบ

(๒) แผนพัฒนาตำบล เป็นแผนฯ ที่รวบรวมมาจากแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยมีคณะกรรมการบริหารงานตำบลแบบบูรณาการ (ก.บ.ต.) มีเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำแผนฯ คัดเลือก กลั่นกรองโครงการจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน ส่งต่อโครงการที่เห็นสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และอำเภอเพื่อจัดทำแผนพัฒนาอำเภอ

(๓) แผนพัฒนาอำเภอ เป็นแผนฯ ที่รวบรวมมาจากแผนพัฒนาตำบลและแผนท้องถิ่นในเขตอำเภอ โดยมีคณะกรรมการบริหารงานอำเภอแบบบูรณาการ (ก.บ.อ.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำแผนฯ คัดเลือก กลั่นกรองโครงการจากแผนพัฒนาตำบลตามลำดับความสำคัญ เพื่อบรรจุในแผนพัฒนาอำเภอ

นอกจากแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตำบล และอำเภอ แล้ว การสร้างต่อแผนพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นจากระดับอำเภอ นั้น จะเป็นแผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาคลุ่มจังหวัด ซึ่งกิจกรรม/โครงการ จากแผนพัฒนาหมู่บ้าน จะสามารถถูกส่งต่อและได้รับจัดสรรงบประมาณ ได้อีกทางหนึ่งจาก การสนับสนุนงบประมาณ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๔. การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและการประสานแผน

ก่อนที่จะไปศึกษาถึงวิถีการและขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน จะต้องเข้าใจถึงความหมาย และวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาหมู่บ้านก่อน

๔.๑ ความหมายของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

แผนพัฒนาหมู่บ้าน หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อจัดการตนเองที่คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) และประชาชนในหมู่บ้านร่วมคิด วิเคราะห์ปัญหา ศักยภาพของหมู่บ้าน ภายใต้ข้อมูลที่หมู่บ้านจัดเก็บ และข้อมูลจากแหล่งอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ ที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในหมู่บ้าน และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ

๔.๒ ความสำคัญของการวางแผนพัฒนาหมู่บ้าน

แผนพัฒนาหมู่บ้าน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้าน เนื่องจากถือเป็นเครื่องมือหลักในการกำหนดแนวทางการพัฒนาของหมู่บ้าน ผ่านแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ของหมู่บ้านที่ผ่านการร่วมคิดร่วมทำ ของประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งแผนพัฒนาหมู่บ้าน จะเป็นสิ่งที่สะท้อนความต้องการ สภาพปัญหา ศักยภาพ ของหมู่บ้าน อีกทั้ง ยังเป็นเครื่องมือกำหนดวิธีการในการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมศักยภาพของหมู่บ้าน ต้องดำเนินได้ ก่อนหลัง ซึ่งถ้าหากหมู่บ้านไม่มีแผนพัฒนาฯ แล้ว ก็จะไม่ทราบว่าควรนำหมู่บ้านไปในทิศทางใด

๔.๓ เป้าหมายของการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

แผนพัฒนาหมู่บ้านมิใช่จัดทำขึ้นเพียงเพื่อศึกษาปัญหา ความต้องการของหมู่บ้านแล้วนำมำกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านเพียงเท่านั้น แต่แผนพัฒนาหมู่บ้านเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในหมู่บ้าน และนำศักยภาพนั้นมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าแผนพัฒนาหมู่บ้าน มีเป้าหมายสำคัญ ดังนี้

(๑) เพื่อทราบถึงปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน และเพื่อค้นหาศักยภาพของหมู่บ้าน โดยใช้ข้อมูลของหมู่บ้านที่ได้จัดเก็บ และสามารถนำไปกำหนดวิธีการในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของหมู่บ้านได้อย่างถูกต้อง

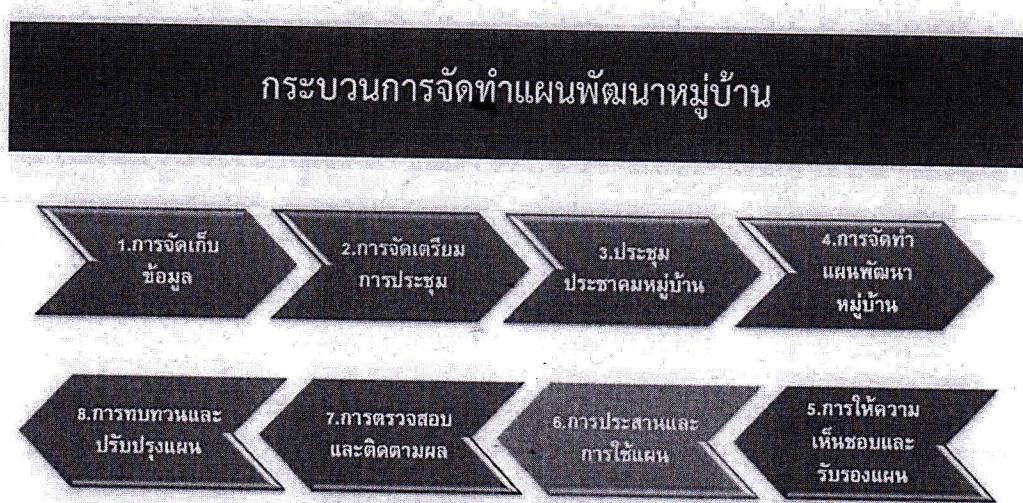
(๒) เพื่อจัดทำแผนงาน/โครงการ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่ ตลอดจนเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการประสานแผนการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

(๓) เพื่อปรับเปลี่ยนแนวคิด ให้ประชาชนได้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ไขปัญหา ภายในหมู่บ้านโดยประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การลดการพึ่งพาภาครัฐและการพึ่งพาคน外อย่างยั่งยืน

(๔) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้าน เกิดความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาในระบบประชาธิปไตย ตลอดจนสร้างจิตสำนึกสาธารณะในการปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวม

๔.๔ ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ได้กำหนดขั้นตอนไว้ ๘ ขั้นตอน ดังนี้

แผนภาพขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๑ การจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๒ การเตรียมการประชุมประชาคมหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๓ การประชุมหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๕ การให้ความเห็นชอบและรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๖ การประสานและการใช้แผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนที่ ๗ การตรวจสอบและติดตามผล

ขั้นตอนที่ ๘ การทบทวน ปรับปรุง แผนพัฒนาหมู่บ้าน

๑. ขั้นตอนที่ ๑ การจัดเก็บข้อมูลครัวเรือน ข้อมูลหมู่บ้าน มีขั้นตอน ดังนี้

๑.๑ ข้อมูลครัวเรือน คณะกรรมการหมู่บ้าน ออกแบบการจัดเก็บข้อมูลและมอบหมายให้หัวหน้าคุ้มบ้าน หัวหน้ากลุ่มบ้าน หรือเขตบ้านแล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบจัดเก็บ สำรวจข้อมูลครัวเรือนในคุ้มกลุ่ม หรือเขตที่รับผิดชอบ โดยข้อมูลครัวเรือนอาจประกอบด้วยข้อมูลรายรับรายจ่าย หนี้สิน พาหนะจำนวนเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยจำแนกตามโรค เป็นต้น ทั้งนี้ ข้อมูลครัวเรือน กม. สามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมของพื้นที่

๑.๒ ข้อมูลหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน จัดเก็บข้อมูลหมู่บ้าน โดย

(๑) รวบรวมจากข้อมูลครัวเรือน

(๒) จัดเก็บข้อมูลอื่นๆ ของหมู่บ้าน เช่น ถนน ป่า ที่สาธารณะประโยชน์ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน คลอง หนอง บึง โดยควรจะระบุขนาด กว้าง ยาว ลึก ของแหล่งน้ำด้วย ฯลฯ

๒. ขั้นตอนที่ ๒ การเตรียมการประชุมประชาคมหมู่บ้าน

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว กม. มีหน้าที่สรุป รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้นก่อนจัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน นำเสนอในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งการเตรียมร่างแผนพัฒนา ก่อนจะทำให้มีแนวทางในการรับฟังความคิดเห็น ถ้าหากไม่มีการจัดทำร่างไว้ล่วงหน้าอาจทำให้การประชุมประชาคมล่าช้า และไม่ประสบความสำเร็จได้ ในขั้นตอนการเตรียมการประชุมประชาคมหมู่บ้าน กม. ควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ประชุมกำหนด วัน เวลา และสถานที่ในการประชุมประชาคมหมู่บ้านตามความเหมาะสม แล้วแจ้งให้ประชาชนในหมู่บ้านและอำเภอทราบล่วงหน้าอย่างน้อย ๑๕ วัน

๒.๒ เมื่ออำเภอรับทราบวันประชุมประชาคมหมู่บ้านแล้ว อำเภอดำเนินการแจ้งหมู่บ้านให้เตรียมความพร้อมในการจัดประชุม และมีหนังสือส่วนราชการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทราบถึงวันจัดประชุมประชาคม พร้อมส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุมฯ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานท้องถิ่นอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน เป็นต้น

๒.๓ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) กำหนดการประชุมย่อยเพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยประชาสัมพันธ์เชิงชวนให้ประชาชน ผู้นำศาสนา สภานักงาน สภานักศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการในพื้นที่ เข้าร่วมระดมความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้านเบื้องต้น การกำหนดโครงการ/กิจกรรม และเรียงลำดับความสำคัญของโครงการ/กิจกรรม โดยที่ทำการปกครองอำเภอ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็นพี่เลี้ยงในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน

๒.๔ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยมีรายละเอียดแผนงาน/โครงการเบื้องต้นตามแนวทางในขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อเตรียมเสนอต่อที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน

๓. ขั้นตอนที่ ๓ การประชุมประชาคมหมู่บ้าน

๓.๑ ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะประธานกรรมการหมู่บ้าน ตรวจสอบผู้มีสิทธิเข้าร่วมลงคะแนนในการประชุมประชาคม คือ ต้องเป็นราษฎรที่มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้หลักการราษฎรคนหนึ่ง มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน และในกรณีที่มีเสียงเท่ากัน ให้ผู้ใหญ่บ้านมีสิทธิออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง

/เป็นเสียงข้าด ...

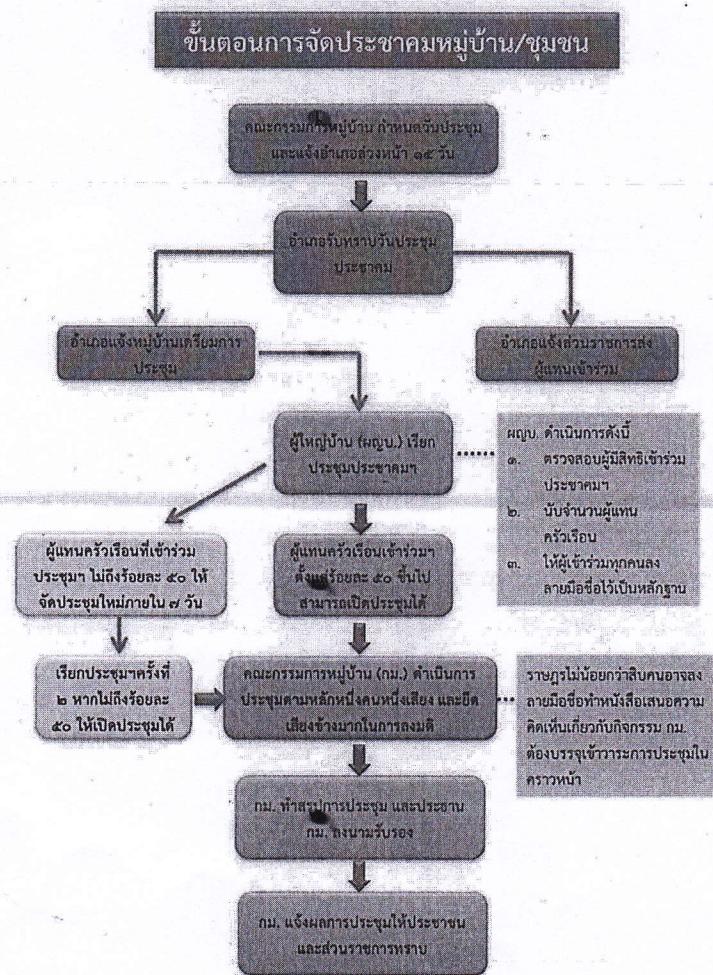
เป็นเสียงขึ้นๆ พร้อมทั้งให้ราษฎรผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมทุกคนลงรายเมื่อชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วยทุกร้อง ทั้งนี้ เมื่อว่าผู้เข้าร่วมประชุมมิได้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน แต่ที่ประชุมควรให้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นใน ฐานะผู้เข้าร่วมประชุมได้

๗.๒ การประชุมประชาคมหมู่บ้านจะต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านอย่างน้อย ครัวเรือนละ ๑ คน จำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของครัวเรือนที่มีผู้อาศัยอยู่จริง กรณีในการประชุมครั้งแรก มีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านเรียกประชุมครั้งที่ ๒ ใหม่อีกครั้ง ภายใน ๗ วัน นับจากประชุมครั้งแรก โดยในการประชุมครั้งที่ ๒ นี้ หากมีตัวแทนครัวเรือนเข้าร่วมประชุมไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ก็ให้ถือว่าเป็นการประชุมประชาคมและให้ดำเนินการประชุมต่อไปได้

๓.๓ เมื่อที่ประชุมประชาชนหมู่บ้านลงมติในเรื่องได้แล้ว ให้คณะกรรมการหมู่บ้านประกาศให้ราษฎร ในหมู่บ้านทราบโดยทั่วถึง และปฏิบัติตามมติของที่ประชุมประชาชนหมู่บ้านในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ มติประชาชน ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย และระเบียบทางราชการ

๓.๔ คณะกรรมการหมู่บ้านจะต้องจัดทำสรุปการประชุม ลงนามรับรองโดยประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบประจำตำบล ผู้แทนส่วนราชการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เข้าร่วมในการประชุมประชาคม และแจ้งให้อำเภอทราบ

๓.๕ รายภูรในหมู่บ้านผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้านจำนวนไม่น้อยกว่าสิบคนอาจลงลายมือชื่อทำหนังสือเสนอความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมหรือประโยชน์สาธารณะของหมู่บ้านต่อคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้มีการพิจารณาในคณะกรรมการก็ได้ และคณะกรรมการจะต้องนำเรื่องดังกล่าวบรรจุเข้าวาระการประชุมในคราวต่อไป

๔. ขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน เป็นขั้นตอนที่อยู่ระหว่างการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นการกำหนดแนวทาง แผนงาน/โครงการ ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ที่ปรากฏภายในแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยขั้นตอนแรกจะต้องพิจารณาถึงโครงสร้างของรูปแบบแผนพัฒนาหมู่บ้านก่อน เพื่อให้เห็นว่าควรจะใช้ข้อมูล และจัดเรียงลำดับข้อมูลอย่างไร

๔.๑ โครงสร้างของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

รูปแบบแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ได้ปรับปรุงใหม่ ตามประกาศ มท. ว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาฯ ประกอบด้วย ๖ ส่วนสำคัญ ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินศักยภาพของหมู่บ้าน (จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม)

ส่วนที่ ๓ สภาพปัจจุบันและความต้องการของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๔ โครงการ/กิจกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๕ การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๖ เรื่องอื่นๆ

ในที่นี้ จะกล่าวถึงการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านในรายละเอียด โดยเรียงลำดับในแต่ละส่วนพร้อมยกตัวอย่างให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน ส่วนนี้จะก่อไปด้วยข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน อาทิ แผนที่ของหมู่บ้าน อาณาเขต ขนาดพื้นที่ ประวัติความเป็นมา แหล่งธรรมชาติ ข้อมูลสาธารณูปโภคพื้นฐาน สถานที่ราชการ ต่างๆ นอกจากราชบูรจุข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน ตาม จปฐ. และ กชช.๒ค. เช่น ข้อมูลประชากรตามช่วงอายุ ข้อมูลผู้พิการ ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการว่างงาน เป็นต้น โดยข้อมูลดังกล่าวหมู่บ้านสามารถสืบค้น ได้จาก <http://ebmn.dd.go.th/> ของกรมพัฒนาชุมชน หรือสามารถขอความอนุเคราะห์ข้อมูล จปฐ. และ กชช.๒ค. ได้จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ทั้งนี้หมู่บ้านสามารถเพิ่มเติมข้อมูลอื่นๆ ที่เห็นว่ามีประโยชน์ได้ตามความเหมาะสมสมของพื้นที่

ส่วนที่ ๒ การวิเคราะห์ข้อมูล การประเมินศักยภาพของหมู่บ้าน (จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ภัยคุกคาม) ในส่วนนี้หมู่บ้านจะต้องนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้มาวิเคราะห์ถึงสภาพความเป็นจริงของหมู่บ้าน ผ่านการวิเคราะห์ SWOT หรือวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม

การวิเคราะห์ SWOT เป็นวิธีการวิเคราะห์สภาพขององค์กรพื้นฐาน ซึ่งในอดีตถูกเริ่มใช้ในภาคเอกชน เนื่องจากการวิเคราะห์ SWOT สามารถเข้าใจง่าย ไม่ยุ่งยาก จึงถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย โดยการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของหมู่บ้าน ต้องเริ่มจากแยกองค์ประกอบของ SWOT ออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ S คือ จุดแข็ง (Strength) W คือ จุดอ่อน (Weakness) O คือ โอกาส (Opportunity) และ T คือ ภัยคุกคาม (Threat)

ในแผนพัฒนาหมู่บ้านนั้น ได้กำหนดให้ SWOT มาใช้เป็นวิธีการพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่หมู่บ้านเก็บรวบรวมไว้ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์

๑) จุดแข็ง Strength คือ ปัจจัยที่หมู่บ้านมีอยู่แล้วสามารถนำพาหมู่บ้านไปสู่ความสำเร็จได้ โดยปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นความสำเร็จเดิมของหมู่บ้านซึ่งมีส่วนช่วยให้การกิจต่างๆ บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตัวอย่าง การวิเคราะห์หาจุดแข็งของหมู่บ้าน เช่น มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีประชาชนที่พร้อมให้ความร่วมมือ มีกลุ่มเยาวชนที่เข้มแข็ง ปลดยาเสพติด เป็นต้น โดยจุดแข็งนี้เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึง เป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ให้ดีขึ้นหรือยังได้ เช่น หมู่บ้านที่ประชาชนพร้อมให้ความร่วมมือดี เมื่อเวลาผ่านไปหากไม่มีการรักษาความร่วมมือไว้ อาจทำให้ความร่วมมือที่มีเสียไปได้จนนำไปสู่การขาดความร่วมมือในอนาคต

๒) จุดอ่อน Weakness คือ ปัจจัยที่ขัดขวางไม่ให้หมู่บ้านบรรลุผลตามการกิจหรือไม่สามารถใช้ศักยภาพของหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะทำให้หมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จและไม่สามารถพัฒนาได้ ตัวอย่างการวิเคราะห์หาจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องของหมู่บ้าน เช่น เป็นหมู่บ้านที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ขาดผู้นำที่เข้มแข็ง ขาดความร่วมมือจากประชาชน ขาดองค์ความรู้ทางเทคโนโลยี โดยจุดอ่อนนี้เป็นปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นหรือยังได้ เช่น การที่หมู่บ้านมีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ถ้าหากผู้นำและประชาชนจัดทำมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพก็จะทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดหมดไปได้

๓) โอกาส Opportunity คือ สภาพแวดล้อมที่สร้างให้เกิดโอกาสให้กับหมู่บ้าน โดยหมู่บ้านสามารถใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสได้มีการวางแผนกิจกรรม โครงการที่สอดคล้องกับโอกาสที่เกิดขึ้น ตัวอย่างการวิเคราะห์หาโอกาสของหมู่บ้าน การที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสที่เกิดขึ้น ดังนั้นหมู่บ้านที่มีความพร้อมอาจดำเนินโครงการเบ็ดรับนักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน ทั้งนี้โอกาส ถือเป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งหมายถึงเป็นสิ่งที่หมู่บ้านไม่สามารถควบคุมให้เกิดขึ้นได้ หรือนอกเหนือการควบคุมของหมู่บ้าน เช่น การกำหนดนโยบายของรัฐบาลว่าจะส่งเสริมสนับสนุน หรืออุดหนุนกิจการใด เป็นสิ่งที่หมู่บ้านแทบจะไม่สามารถกำหนดได้

๔) อุปสรรค Threat คือ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการประสบความสำเร็จของหมู่บ้าน ซึ่งอุปสรรคเป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้นำไปสู่ความเสี่ยงของความมั่นคงและการอยู่รอดของหมู่บ้าน ตัวอย่างการวิเคราะห์อุปสรรค เช่น การที่ราคายังคงต่ำ ราคาปัจจัยการผลิตสูงขึ้น การจัดสรรงบประมาณที่ไม่เพียงพอ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อมากเมื่อสินค้าเกษตรบางชนิดตกต่ำเนื่องจากปัจจัยของตลาดโลก ทั้งนี้อุปสรรคถือเป็นปัจจัยภายนอกเช่นเดียวกับโอกาส หมายถึง หมู่บ้านไม่สามารถควบคุมการเกิดขึ้นของอุปสรรคได้ ซึ่งสิ่งที่หมู่บ้านทำได้คือการเตรียมการรับกับปัญหาหรือมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่ช่วยลดผลกระทบจากอุปสรรค เช่น การที่ราคายังคงต่ำ ราคาปัจจัยการผลิตต่ำ หมู่บ้านอาจส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าแทนที่การขายผลผลิตทางการเกษตรโดยตรง เป็นต้น

นอกจากการวิเคราะห์สภาพความเป็นจริงของหมู่บ้านโดย SWOT แล้ว ลำดับต่อไปหมู่บ้านจะต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า วิสัยทัศน์ โดยเป้าหมายการพัฒนา นั้นหมายถึง เป้าหมายขององค์กรในช่วงเวลาระยะกลางและระยะยาว สะท้อนถึงจุดหมายที่องค์กรต้องการจะไปถึง สำหรับหมู่บ้านแล้วเป้าหมายการพัฒนาของหมู่บ้าน ก็คือ จุดหมายในช่วงระยะเวลาใดระยะเวลาหนึ่งอาจจะเป็น

ระยะกลาง ๓ - ๕ ปี หรือระยะยา ๓๐ ปี ที่หมู่บ้านกำหนดไว้เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านรับทราบและปฏิบัติให้เป้าหมายนั้นบรรลุผล อย่างไรก็ตามการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา อาจจะถูกเข้าใจไม่ตรงกันและบางหมู่บ้านอาจจะไม่ทราบว่า เป้าหมายการพัฒนาที่ดีจะต้องเป็นอย่างไร จึงขออธิบายดังนี้

(๑) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาความของภาพไปในอนาคต คือ เป้าหมายการพัฒนาต้องเป็นการคิดเพื่อทำให้หมู่บ้านดีขึ้น โดยกำหนดจุดหมายที่หมู่บ้านต้องการจะเป็น ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เป็นในปัจจุบัน

(๒) เป้าหมายการพัฒนาที่ดีจะต้องถูกพิสูจน์โดยการที่ผู้กำหนดต้องจำลองตัวเองเป็นบุคคลภายนอกหมู่บ้าน ว่าหากเป็นนักมองแล้วเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดนั้นมีความเป็นไปได้หรือไม่

(๓) ระยะเวลาที่กำหนดเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรควรอยู่ในระยะที่ไม่สั้นหรือยาวเกินไป อาจจะ ๓ - ๕ ปีข้างหน้า การกำหนดระยะเวลาที่สั้นเกินไปการปฏิบัติงานตามเป้าหมายการพัฒนาเกิดความสำเร็จได้ยาก และการกำหนดระยะเวลาที่ยาวเกินไปอาจจะไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

(๔) การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ควรสั้น กระชับ ครอบคลุม เข้าใจง่าย ซึ่งในบางครั้งการกำหนดเป้าหมายการพัฒนา มักจะเป็นการบรรจุทุกความต้องการของหมู่บ้านมาไว้รวมกัน ซึ่งอาจทำให้เป้าหมายมีถ้อยคำที่ฟุ่มเฟือย ดังนั้น ควรกำหนดเป้าหมายโดยเลือกรายละเอียดเพียงที่จำเป็นและสำคัญที่สุด

(๕) เป้าหมายการพัฒนาที่ดีจะต้องสอดคล้องและสมพองกับเป้าหมายการพัฒนาของหน่วยงานบังคับบัญชากรณีเป้าหมายการพัฒนาของหมู่บ้านควรจะสอดคล้องกับอำเภอ จังหวัด เป็นต้น

โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อบูรณาการวางแผน (Community Information Radar Analysis)

๑.) วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนด้วย โปรแกรม CIA

โปรแกรม Community Information Radar Analysis หรือ CIA เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศอย่างง่าย พัฒนาโดยกรรมการพัฒนาชุมชน โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel โดยมุ่งหมายให้หมู่บ้าน/ชุมชนสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้านที่มีการจัดเก็บ อาทิ ข้อมูล จปฐ. กชช.๒ค. และข้อมูลอื่นๆ ของหมู่บ้าน เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่

๑.๑) สารสนเทศเพื่อการพัฒนาด้านอาชีพ

๑.๒) สารสนเทศเพื่อการจัดการทุนของชุมชน

๑.๓) สารสนเทศเพื่อจัดการความเสี่ยงของหมู่ชุมชน

๑.๔) สารสนเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน

๑.๕) สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการชุมชน

๒.) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย Radar Analysis

๒.๑) ดาวโหลดโปรแกรม Community Information Radar Analysis จากเว็บไซต์ของกรมการพัฒนาชุมชน หรือสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด โดยโปรแกรมแบ่งการใช้งานเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

๒.๑.๑) Data : ข้อมูล

๒.๑.๒) Radar Diagram : วิเคราะห์ข้อมูลแต่ละประเภท

๒.๑.๓) Radar Analysis : วิเคราะห์ข้อมูลภาพรวม

๒.๑.๔) Logic Model : แผนบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๒.๒) คลิกเลือกส่วนที่ ๑. Data ป้อนข้อมูลชุมชน

๒.๒.๑) ข้อมูล จปฐ. ป้อนข้อมูลเฉพาะร้อยละที่ไม่ผ่านเกณฑ์ (เฉพาะข้อที่ตกเกณฑ์) ตามข้อคำถาก
จปฐ. หง. ๓๑ ตัวชี้วัด

๒.๒.๒) ข้อมูล กชช.๒ค. ป้อนค่าคงเหลือต้นที่ดินปัจจุบัน คือ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ตามข้อความของ กชช.๒ค.
ทั้ง ๓๓ ตัวชี้วัด

(๒.๒.๓) หากหมู่บ้าน/ชุมชน มีข้อมูลอื่น ๆ ให้เคราะห์ข้อมูลนั้น เป็น ๕ ประเภท ตามประเดิมการพัฒนาหมู่บ้าน แล้วเพิ่มข้อมูล ๒ ช่อง คือ

(๑) ช่องสีเหลือง กรอกรายละเอียดชื่อข้อมูลนั้น เช่น ๑. ข้อมูลภูมิปัญญา

(๒) ช่องสีส้ม ให้กรอกระดับของปัญหาของข้อมูลนั้น โดย

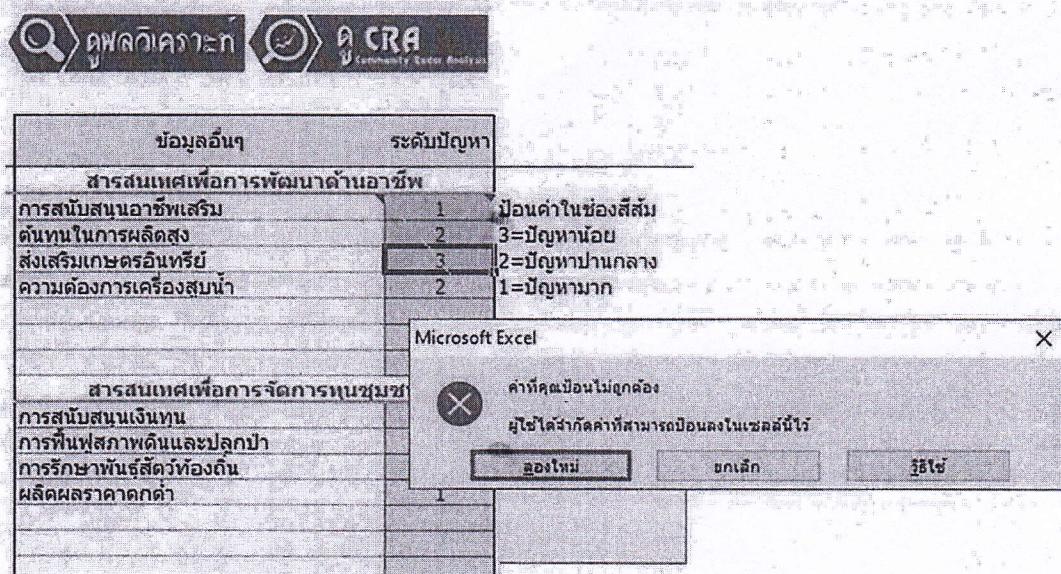
๓ = ปัญหาน้อย

๒ = ปัญหาปานกลาง

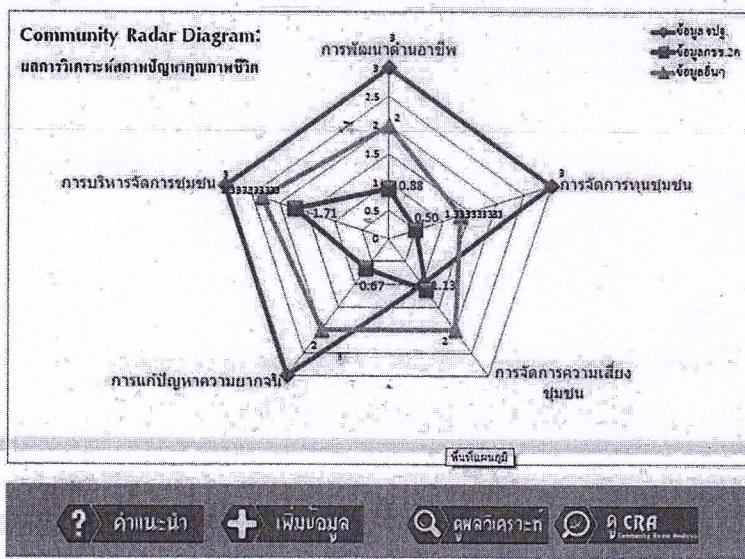
๑ = ปัญหามาก

๒.๒.๔) การกรอกข้อมูลพื้นฐานสำคัญของหมู่บ้านในโปรแกรม CIA

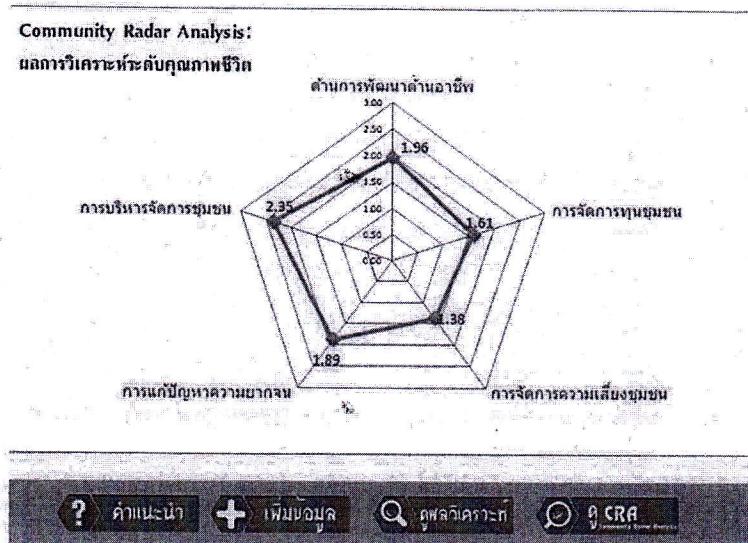
การกรอกค่าคะแนนระดับปัญหาในช่องที่กำหนดคือ ๑, ๒, ๓ หากมีการกรอกข้อมูลผิดพลาดหรือ
คาดเคลื่อนไปจากรูปแบบที่กำหนด ระบบจะแสดงหน้าจอแจ้งเตือนเพื่อให้แก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง

๒.๓) คลิกเลือกส่วนที่สอง Radar Diagram หรือกด เพื่อคุณสามารถ ที่แสดงให้เห็นถึงผล
การวิเคราะห์ข้อมูลหมู่บ้าน ซึ่งบ่งชี้ปัญหาและระดับของปัญหาที่ได้ถูกจัดแบ่งไว้ ๕ ด้าน เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าว
ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

๒.๔) คลิกเลือกส่วนที่สาม Radar Analysis หรือไอคอน เพื่อคุณทราบของผลการวิเคราะห์
ทั้งหมด โดยผัง Radar Analysis จะเป็นการรวมข้อมูลทุกส่วนที่เราได้กรอกลงไว้ในโปรแกรม ได้แก่ ข้อมูล
จปฐ. กชช.๒๐๑๒ และข้อมูลอื่น ๆ เข้าด้วยกัน และวิเคราะห์ออกมาในภาพรวม

หมายเหตุ: หมู่บ้านสามารถใช้ผลการวิเคราะห์จาก Radar Diagram ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพียงตัวใดตัวหนึ่ง หรือ Radar Analysis ที่ใช้การวิเคราะห์แบบรวมข้อมูลทั้งหมด ได้โดยขึ้นอยู่กับเวทีประชาคมของหมู่บ้าน

๓.) เทคนิคการแปลความข้อมูล

๓.๑) การแปลความ Radar Diagram และ Radar Analysis

จากการกรอกข้อมูล จะเห็นได้ว่าร้อยละไม่ผ่านเกณฑ์ของข้อมูล จปฐ. และระดับปัญหาของข้อมูล กชช.๒๕. มีค่าคะแนนที่ต่างกันระหว่างสองชุดข้อมูล และโปรแกรมได้ทำการแปลงข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูล เชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว เพื่อการนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยผู้เรียนห้าเหลี่ยม ซึ่งจะสะท้อนภาพของผล การวิเคราะห์ทั้งหมดออกมาพร้อมกันได้อย่างชัดเจน

๓.๑.๑) ผังเรเดาร์ห้าเหลี่ยม หมายถึง หัวข้อการพัฒนาทั้ง ๕ ด้าน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อแสดงถึง ผลการวิเคราะห์ปัญหาแต่ละด้าน ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓.๑.๒) ค่าคะแนนใน มีกำหนดค่าตั้งแต่ ๐, ๑, ๒, และ ๓ หมายถึงระดับปัญหาในแต่ละด้านของหมู่บ้าน

๓.๑.๓) กราฟเส้น แสดงข้อมูลแต่ละกลุ่มที่นำมาวิเคราะห์ให้เห็นภาพชัดเจนยิ่งขึ้น และคำอธิบายกำกับ ตามสีของกราฟเส้นนั้น ๆ เช่น สีน้ำเงิน = ข้อมูล จปฐ., เส้นสีแดง = ข้อมูล กชช.๒๕, เส้นสีเขียว = ข้อมูลอื่น ๆ และเส้นสีฟ้า = ข้อมูลในภาพรวม

๓.๑.๔) การแปลค่า เพื่อให้ง่ายในการวิเคราะห์ สามารถจัดกลุ่มค่าคะแนนในสเกล ดังนี้
กลุ่มที่ ๑ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง ๐-๑ แสดงถึงสถานะปัญหาว่า มีปัญหามาก

กลุ่มที่ ๒ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง ๑-๒ แสดงถึงสถานะปัญหาว่า มีปัญหางานกลาง

กลุ่มที่ ๓ ค่าคะแนนอยู่ในช่วง ๒-๓ แสดงถึงสถานะปัญหาว่า มีปัญหาน้อย หรือไม่มีปัญหาเลย

๓.๑.๕) ผลการวิเคราะห์ การเลือกประเด็นในการพัฒนาทั้ง ๕ ด้านนั้น หมู่บ้านควรเลือกด้านที่มีระดับ ปัญหามากที่สุด หรือค่าคะแนนในสเกลอยู่ใกล้ ๐-๑ เป็นอันดับแรก หรือประเด็นที่มีค่าคะแนนช่วงที่ ๑-๒ เป็นอันดับสอง และค่าคะแนนช่วง ๒-๓ เป็นอันดับสาม ตามลำดับ จากปัญหามากไปจนถึงปัญหาน้อย นอกจากนั้นหมู่บ้านยังสามารถเลือกประเด็นในการพัฒนาตามความสำคัญของข้อมูลที่มีผลกระทบโดยตรงกับ หมู่บ้านได้อีกรูปแบบหนึ่ง

ส่วนที่ ๓ สภาพปัจจัยและความต้องการของหมู่บ้าน ในส่วนนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน นิ่งผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลสำคัญของหมู่บ้านผ่านการวิเคราะห์ SWOT และใช้โปรแกรม CIA แล้ว สามารถนำข้อมูลนั้นมาปรับปัจจัยความต้องการที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านได้ โดยปัจจัยความต้องการของหมู่บ้านนั้น ประชาชน จะต้องกำหนดว่าในหมู่บ้านมีปัจจัยอะไร สาเหตุของปัจจัยนั้นเกิดขึ้นจากอะไร และจะสามารถแก้ไขปัจจัยนั้นได้อย่างไร โดยจะต้องเรียงลำดับปัจจัยความต้องการตามความสำคัญเพื่อให้ง่ายต่อการที่ส่วนราชการ จะหยิบยกปัจจัยเหล่านั้นเพื่อดำเนินการแก้ไข หากนอกเหนือจากศักยภาพของหมู่บ้าน นอกจากนี้หมู่บ้าน อาจแบ่งกลุ่มปัจจัยความต้องการ ออกเป็นแต่ละด้าน เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสาธารณูปโภค ด้านการศึกษา ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ส่วนที่ ๔ โครงการ/กิจกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในส่วนนี้หมู่บ้านจะต้องนำปัจจัย ความต้องการของหมู่บ้าน หรือศักยภาพของหมู่บ้านที่ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลมาแล้ว ดำเนินการเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) กำหนดรายละเอียดซื่อโครงการ งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ และผู้รับผิดชอบเบื้องต้น

(๒) จัดประเภทของโครงการ/กิจกรรมดังกล่าว ๓ ประเภท ได้แก่ โครงการ/กิจกรรมที่หมู่บ้านดำเนินการเอง โครงการ/กิจกรรมที่หมู่บ้านจะดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น และโครงการ/กิจกรรมที่ให้หน่วยงานอื่นดำเนินการแทน

(๓) จัดโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรฯ ด้านความมั่นคง และด้านบริหารจัดการ

(๔) นำโครงการ/กิจกรรม นั้นบรรจุลงในปฏิทินการปฏิบัติงานโดยกำหนดระยะเวลาสำหรับการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม ต่าง ๆ โดยแยกปฏิทินเป็น ๓ ส่วน ตามประเภทของโครงการ/กิจกรรม คือ ทำเอง ทำร่วม และทำให้ ตัวอย่างโครงการทำเอง เช่น โครงการธนาคารชุมชนบุญ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์หมู่บ้าน โครงการอบรม การประกอบอาชีพโดยประชารษฎาชาวบ้าน โครงการปฏิบัติธรรมประจำเดือน เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการทำร่วม เช่น โครงการส่งเสริมการแปรรูปขยายธุรกิจ เศรษฐกิจ โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง เพื่อสาธารณะ โครงการขุดตอกคลองส่งน้ำเพื่อการเกษตรในหมู่บ้าน เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการทำให้ เช่น โครงการจัดสร้างถนนลาดยางภายในหมู่บ้าน โครงการอบรมผลิตสินค้า อินทรีย์ โครงการจัดสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ เป็นต้น

ส่วนที่ ๕ การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีผู้บ้านดำเนินโครงการ/กิจกรรม ตามปฏิทินการปฏิบัติงานครบรอบปีแล้ว ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน จัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อแจ้งสรุปผลการดำเนินงานในรูปปีที่ผ่านมาแก่ประชาชนในหมู่บ้านทราบ ถึงความสำเร็จ ปัจจัยและ อุปสรรคของการดำเนินการตามแผนพัฒนาหมู่บ้านในปีที่ผ่านมา ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจาก กรรมการหมู่บ้าน ประชาชน ส่วนราชการ และภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาประกอบการปรับปรุง แก้ไขแผนพัฒนาหมู่บ้าน โครงการ/กิจกรรม ที่จะดำเนินการในปีต่อไป ซึ่งการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านนั้น กำหนดให้จัดทำอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยการทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านควรพิจารณาถึงการดำเนินการ ดังนี้

(๑) ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน เรียกประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อสรุปผลการปฏิบัติงาน ในรอบปีที่ผ่านมา และรับฟังความคิดเห็นก่อนจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน

๒) คณะกรรมการหมู่บ้านจัดประชุมย่อยโดยใช้ชี้ช่อง ประชาชน ส่วนราชการ สถานศึกษา และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านเบื้องต้น สรุปปัญหาอุปสรรค ความสำเร็จของหมู่บ้าน ข้อสังเกตต่าง ๆ ตลอดจนข้อมูลเพิ่มเติมที่เปลี่ยนแปลงจากปีก่อนหน้า ตลอดจนโครงการที่ต้องการดำเนินการต่อ หรือโครงการใหม่ที่จะดำเนินการในปีถัดไป เพื่อประกอบการพิจารณาทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้านประจำปีในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน

๓) คณะกรรมการหมู่บ้านจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านตามแนวทางที่กรรมการปกครองกำหนด เพื่อนำเสนอผลสำเร็จ ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ ข้อมูลเพิ่มเติมของหมู่บ้าน โครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการต่อเนื่อง และโครงการ/กิจกรรมใหม่ที่จะดำเนินการในปีถัดไปให้ประชุมประชาคมหมู่บ้านรับทราบและลงมติรับรองการทบทวนแผน

๔) คณะกรรมการหมู่บ้านสรุปมติประชุม และจำนวนผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจนรายมือซึ่งของผู้เข้าร่วมประชุมไว้เป็นหลักฐาน และประธานคณะกรรมการหมู่บ้านลงนามรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านหลังจากผ่านการทบทวนแล้ว

ส่วนที่ ๖ เรื่องอื่นๆ เป็นส่วนที่สามารถบรรจุข้อมูลเพิ่มเติมของหมู่บ้านได้ตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านและประชาชนเห็นสมควร เช่น ภาพถ่ายหลักฐานในการปฏิบัติงาน หลักฐานการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ข้อมูลสำคัญต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทำเนียบคณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

๕. ขั้นตอนที่ ๕ การให้ความเห็นชอบและรับรองแผน

๕.๑ เมื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ร่วมกับทุกภาคส่วนจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านตามรูปแบบที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน จัดให้มีการลงมติรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านดังกล่าว จากประชาชนผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้ ผู้ที่สามารถลงมตินี้ได้ต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเลือกผู้ใหญ่บ้านตามที่ก่อตั้งมาแล้ว โดยใช้หลักการหนึ่งสิทธิหนึ่งเสียงและให้ถือหลักการเสียงข้างมาก ในกรณีที่มีการลงมติรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้าน แล้วมีคะแนนเสียงรับรองไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ของผู้เข้าร่วมประชุมประชาคม ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ปรับปรุงแผนพัฒนาหมู่บ้านตามที่ที่ประชุมประชาคมเสนอ แล้วให้กำหนดวันประชุมประชาคมอีกครั้งหนึ่งภายใน ๗ วัน และหากมีการลงมติอีกครั้งหนึ่งแล้ว มีคะแนนเสียงรับรองไม่ถึงร้อยละ ๕๐ ให้ประธานคณะกรรมการหมู่บ้านมีอำนาจข้ามในกรณีที่มีการลงนามรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านได้

๕.๒ ให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จัดทำสรุปการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในที่ประชุม รวมถึงหลักฐานในการร่วมประชุมอื่น ๆ อีก ภาพถ่าย ลายมือชื่อผู้เข้าร่วมประชุม เป็นต้น พร้อมติดประกาศสรุปการประชุมประชาคมหมู่บ้านให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบ และจัดส่งให้กับที่ทำการปกครองอำเภอ

๖. ขั้นตอนที่ ๖ การประสานและการใช้แผน

ตามที่กระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศใช้ระบบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนและประสานแผนพัฒนาพื้นที่ในระดับอำเภอและระดับตำบล พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในแผนพัฒนาแต่ละระดับอย่างชัดเจน โดยได้กำหนดให้คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านโดยเมื่อมีการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ต้องดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จะต้องประสานแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้กับ ก.บ.ต. เพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบลภายใต้เงื่อนไขมาพันธ์ ของทุกปี และหมู่บ้านอาจจัดสังเณฯ ให้แก่หน่วยงานอื่นที่เห็นสมควร เช่น ภาคเอกชนในพื้นที่ สถานศึกษา และส่วนราชการอื่น ๆ เป็นต้น

๖.๒ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ร่วมกับประชาชนในหมู่บ้านดำเนินการตามโครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้เอง และหรือโครงการ/กิจกรรมที่ร่วมกับหน่วยงานภายนอกร่วมดำเนินการ แล้วเก็บรวบรวมผลการดำเนินการไว้เป็นข้อมูลผลงานของ กม. และผลงานของหมู่บ้าน

๗. ขั้นตอนที่ ๗ การตรวจสอบและติดตามผล

๗.๑ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ติดตามผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาหมู่บ้าน ในส่วนที่หมู่บ้านดำเนินการเอง ทั้งที่ใช้งบประมาณและไม่ใช้งบประมาณ ในด้านความร่วมมือของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ความคืบหน้าของการดำเนินการตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตั้งกล่าว

๗.๒ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) ติดตามผลการประสานเชื่อมโยงแผนฯ กับหน่วยงาน/องค์กรที่ได้จัดส่งแผนพัฒนาหมู่บ้าน ให้ว่า กิจกรรม/โครงการตั้งกล่าว ได้รับการตอบสนองหรือไม่อย่างไรรวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาร่วมดำเนินการในหมู่บ้านว่าเป็นอย่างไร

๘. ขั้นตอนที่ ๘ การทบทวนและปรับปรุงแผน

๘.๑ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) สรุปผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาหมู่บ้านหลังจากที่ดำเนินการแล้วเสร็จแล้วในรอบปี

๘.๒ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) จัดทำร่างปรับปรุงแผนพัฒนาหมู่บ้าน ตามข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการดำเนินการของแผนพัฒนาหมู่บ้านปีก่อนหน้า ในประเด็น ความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค พร้อมเสนอแนวทางแก้ไข ทั้งนี้หมู่บ้านอาจเพิ่มเติมข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านประจำปีต่อไปได้ตามสมควร โดยใช้แนวทางการตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน

๘.๓ คณะกรรมการหมู่บ้าน (กม.) นำร่างแผนพัฒนาหมู่บ้านที่ผ่านการทบทวนแล้ว เข้าสู่ที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วน และลงมติรับรองแผนพัฒนาหมู่บ้านของปีถัดไป

ส่วนพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องที่
สำนักบริหารการปกครองท้องที่
กรมการปกครอง

แบบประเมินแผนพัฒนาหมู่บ้านประจำปีงบประมาณ พ.ศ.

บ้าน.....หมู่ที่.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ที่ทำการปกครองอำเภอ.....ได้ดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการดำเนินการทบทวนและจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. รวมทั้งความครบถ้วนขององค์ประกอบของแผนพัฒนาหมู่บ้านตามแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านที่กรรมการปกครองกำหนดแล้ว โดยมีผลการตรวจสอบแผนพัฒนาหมู่บ้าน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ดังนี้

มี ไม่มี

การจัดทำเวทีประชาคมร่วมกันของหมู่บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่น

มีการจัดทำเวทีประชาคมร่วมกันของหมู่บ้าน/ชุมชน/ท้องถิ่น

ความครบถ้วนขององค์ประกอบของแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๑

ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

- ๑.๑ ความเป็นมาของหมู่บ้าน
๑.๒ ข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๒

การวิเคราะห์ข้อมูล

- ๒.๑ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง)
๒.๒ การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (โอกาส ภัยคุกคาม)
๒.๓ เป้าหมายการพัฒนา
๒.๔ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนฯ (CIA)

ส่วนที่ ๓

สภาพปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน

มีการระบุปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน
สาเหตุของปัญหา แนวทางแก้ไข เรียงตามลำดับความสำคัญ

ส่วนที่ ๔

โครงการ/กิจกรรมการบูรณาการแผนพัฒนาหมู่บ้าน

- ๔.๑ โครงการ/กิจกรรม (เรียงลำดับตามความสำคัญ)
๔.๒ ปฏิทินแผนการปฏิบัติงานประจำปีของหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๕

การทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

มีการจัดประชุมประชาคมเพื่อทบทวนแผนพัฒนาหมู่บ้าน

ส่วนที่ ๖

เอกสารสำคัญประกอบ

- ๕.๑ รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมประชาคมการบูรณาการจัดทำแผน
๕.๒ รายงานการประชุมประชาคมแผนพัฒนาหมู่บ้าน
๕.๓ รายละเอียดโครงการ (เฉพาะโครงการลำดับ ๑-๕) และอื่น ๆ

๑

หมายเหตุ : ให้ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นผู้ตรวจสอบแผนพัฒนาหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้าน และให้ที่ทำการปกครองอำเภอเป็นผู้รายงานผลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้กรรมการปกครองทราบ ภายในวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๓